

Ką daryti, jei keleivių bilietus tikrina kontrolierius?

Viešojo transporto kontrolierius

yra žmogus, kuris tikrina keleivių bilietus.

Viešasis transportas

yra įvairios mašinos, kuriomis žmonės keliauja iš vienos vietos į kitą. Pavyzdžiui, tai yra autobusai, traukiniai.

Keleiviai yra žmonės, kurie keliauja viešuoju transportu.

Pavyzdžiui:

- vaikai,
- suaugę žmonės,
- žmonės su intelekto negalia.

Kaip kontrolierius bendrauja?

Kai kontrolierius įlipa į autobusą,
tada jis:

- kalba ramiai,
- kalba lėtai,
- kalba be pykčio,
- naudoja trumpus sakinius,
- paklausia keleivio,
kodėl jis neturi bilieto,
- gali paprašyti vaiko dokumento,
jei vaiko amžius yra neaiškus,
- išklauso žmogų,
- stebi, kaip žmogus jaučiasi,
- leidžia žmogui pasikviesti savo
artimąjį ar pagalbininką,
- paaiškina, ką žmogus turi daryti,
- nejuokauja apie žmogaus negalią,
- nesityčioja,
- neliečia žmogaus,
- laikosi taisyklių.

Kai kurie žmonės gali viešojo transporto bilietus pirkti su nuolaida.

Pavyzdžiui:

- vaikai,
- seni žmonės,
- žmonės su negalia.

Jei žmogus turi bilietą su nuolaida, kontrolierius gali prašyti dokumento.

Jei žmogus turi negalią, kontrolierius gali paprašyti parodyti asmens su negalia pažymėjimą.

Tame dokumente parašyta, kad žmogus tikrai turi negalią.

Kontrolierius gali paprašyti parodyti **asmens dokumentą**.

Asmens dokumentas yra

asmens tapatybės kortelė arba pasas.

Pasas arba asmens tapatybės kortelė yra dokumentai, kuriuose yra parašyta svarbi informacija apie žmogų. Pavyzdžiui, kur žmogus gimė ar kiek jam metų.

Ten yra žmogaus vardas, pavardė ir nuotrauka.

Asmens tapatybės kortelė

Kaip kontrolierius elgiasi, kai tikrina žmogaus su intelekto negalia bilietą?

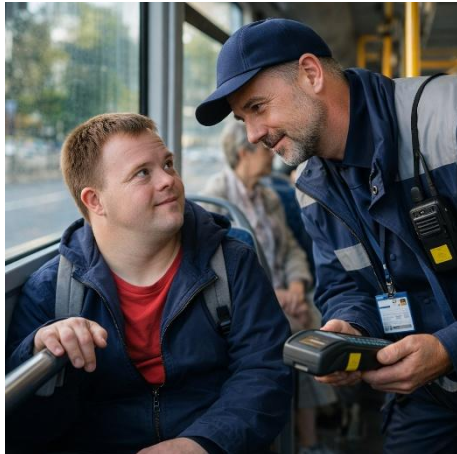

Žmogus su intelekto negalia gali keliauti savarankiškai.

Jis gali važiuoti:

- į darbą,
- į dienos centrą,
- į socialines dirbtuves,
- kitur, pavyzdžiui pas draugus.

Žmogus gali turėti bilietą su nuolaida.

Jei žmogus neturi bilieto ar asmens su negalia pažymėjimo, kontrolierius:

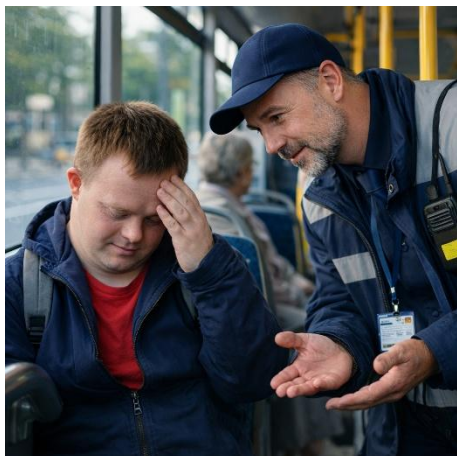
- ramiai paklausia, kas atsitiko,
- leidžia žmogui paaiškinti,
- duoda laiko pagalvoti,
- gali pakartoti klausimą lėčiau.

Kontrolierius pasiūlo įsigyti bilietą.

Kontrolierius aiškiai pasako:

- „Bilietą galima nusipirkti dabar“,
- „Padėsiu jums nusipirkti bilietą“.

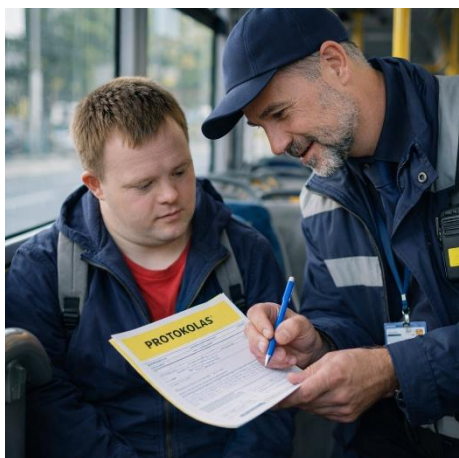

Jei žmogus jaudinasi ar sutrinka, kontrolierius:

- stebi, kaip žmogus jaučiasi,
- leidžia atsisėsti,
- kalba dar ramiau,
- gali trumpai paaiškinti, kas vyksta.

Pavyzdžiui, kontrolierius gali sakyti:

- „Aš tikrinu bilietus“,
- „Tai įprasta patikra“,
- „Mes tuoj viską išsiaiškinsime“.

Jeigu žmogus neperka bilieto arba negali duoti dokumento, kontrolierius gali surašyti **protokolą**.

Protokolas yra dokumentas, kuriame kontrolierius rašo, kas įvyko autobuse, kai tikrino žmogaus bilietą.

Surašydamas protokolą, kontrolierius:

- paaiškina, kas vyksta,
- duoda laiko susipažinti su informacija,
- paaiškina, ką žmogus turi daryti toliau.

Kada kontrolierius kviečia policiją?

Kontrolierius kviečia policiją tik tada, kai yra pavojus.

Pavyzdžiui, jeigu:

- keleivis yra labai agresyvus,
- keleivis gali sužeisti save ar kitus,
- neįmanoma susitarti kitaip.

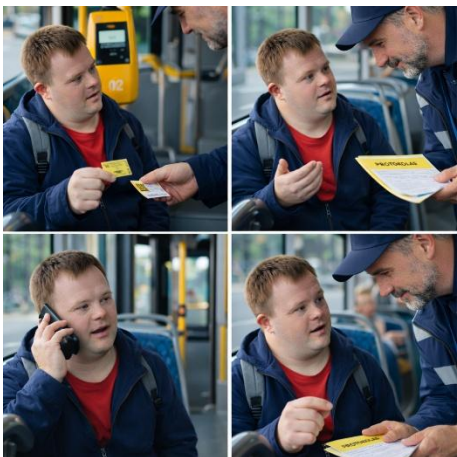
Kontrolierius nekviečia policijos vien dėl to, kad žmogus sutriko ar lėčiau atsako.

Ką daryti žmogui su intelekto negalia, kai tikrina kontrolierius?

Jeigu kontrolierius tikrina bilietą:

- parodykite bilietą,
- parodykite asmens su negalia pažymėjimą, jei perkate bilietą su nuolaida.

Jeigu neturite bilieto:

- ramiai pasakykite, kas atsitiko,
- galite nusipirkti bilietą vietoje,
- galite paprašyti paskambinti artimajam,
- galite paprašyti paaiškinti dar kartą.

Jeigu kontrolierius surašo protokolą:

- galite paprašyti paaiškinti lėčiau,
- galite paprašyti pakartoti informaciją,
- galite pasikviesti artimąjį ar pagalbininką.

Jeigu jaučiatės blogai ar bijote, galite pasakyti:

- „man reikia laiko“,
- „aš jaudinuosi“,
- „prašau kalbėti lėčiau“.

Jeigu kontrolierius su keleiviu elgiasi blogai:

- galite paprašyti kitų šalia esančių žmonių pagalbos,
- galite paskambinti artimam žmogui ir paprašyti pagalbos,
- jeigu jaučiatės nesaugiai, skambinkite telefono numeriu 112.

Apie blogą kontrolieriaus elgesį galite pranešti transporto įmonei ar savivaldybei.

Savivaldybė yra miesto ar rajono valdžia. Pavyzdžiui, Kauno miesto savivaldybė

Kaip kontrolierius elgiasi, kai tikrina vaiko bilietą?

Šiame skyriuje parašyta informacija,
jei vaikui yra iki 16 metų.

Pavyzdžiui, 14 metų.

Kontrolierius supranta, kad:

- vaikas yra mažas,
- vaikui reikalinga pagalba.

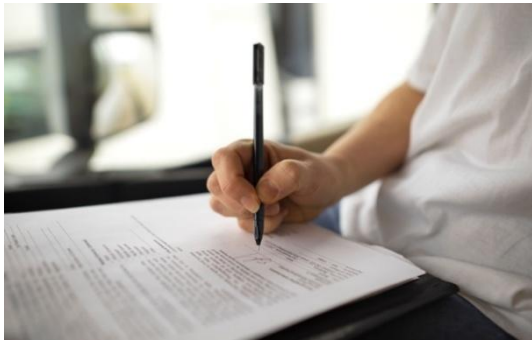
Kontrolierius klausia:

- ar vaikas turi bilietą,
- ar vaikas turi dokumentą.

Kontrolierius aiškina vaikui, kad:

- viešajame transporte reikia turėti bilietą,
- kai neturi bilieto ar dokumento, gali būti skiriama piniginė bauda vaiko tėvams,
- leidžia vaikui nusipirkti bilietą viešajame transporte.

Jei vaikas neperka bilieta,
kontrolierius rašo protokolą.
Protokolas yra dokumentas,
kuriame kontrolierius rašo,
kas įvyko autobuse,
kai tikrino vaiko bilietą.

Jeigu vaikas neturi bilieta,
kontrolierius elgiasi taip:

- neišlaipina vaiko iš autobuso,
- padeda vaikui
paskambinti tėvams,
- padeda surinkti telefono numerį,
- nepalieka vaiko vieno.

Kontrolierius kviečia policiją, jeigu:

- vaikas nerodo dokumento,
- vaikas yra labai piktas,
- galvoja, kad vaikas yra vartojęs
alkoholio arba narkotikų,
- galvoja, kad vaikas gali
sužeisti save arba kitus žmones.

Šiame skyriuje parašyta informacija,
jei vaikui yra daugiau nei 16 metų.
Pavyzdžiui, 17 metų.

Kontrolierius supranta, kad:

- vaikas yra didesnis,
- vaikui galioja
suaugusių žmonių taisyklės.

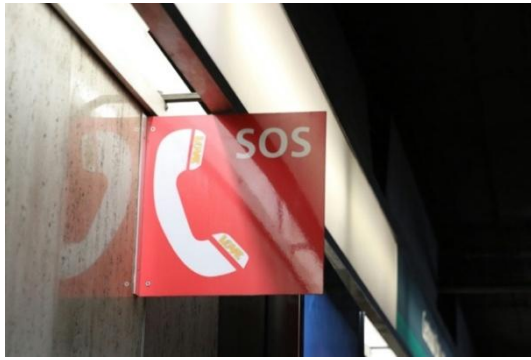

Kontrolierius aiškina vaikui, kad:

- bilietas yra privalomas,
- dokumentas suteikia nuolaidą,
- kai vaikas neturi bilieto ar
asmens dokumento,
gali būti skirta bauda,

- galima nusipirkti bilietą
viešajame transporte,
- jei vaikas nepirks bilieto,
kontrolierius rašys protokolą,
- neišlaipina vaiko iš autobuso.

Kontrolierius kviečia policiją, jeigu:

- vaikas nerodo dokumento,
- vaikas yra labai piktas,
- galvoja, kad vaikas yra vartojęs alkoholio arba narkotikų,
- galvoja, kad vaikas gali sužeisti save arba kitus žmones.

Kas vyksta, jei kontrolierius nusprendžia vaiką išlaipinti iš autobuso?

Kontrolierius klausia:

- ar vaikas žino, kaip keliauti toliau?
- ar vaikas turi pinigų kito viešojo transporto bilietui?

Kontrolierius įvertina:

- ar vaikui nėra pavojus?
- ar vaikas bus saugus, jei lauke tamsu?
- ar vaikas bus saugus, jei išlips stotelėje toli nuo namų?
- ar vaikas gerai jaučiasi?
- ar vaikas nėra išsigandęs?
- ar vaikas neverkia?

Jeigu kontrolierius rėkia, tyčiojasi ar sugriebia, vaikas gali pasakyti:

- „Prašau manęs neliesti“,
- „Prašau kalbėti ramiau“,
- „Man reikia pagalbos“.

Vaikas taip pat gali:

- paprašyti pagalbos kitų žmonių,
- paskambinti tėvams arba artimiesiems,
- jeigu jaučiasi nesaugiai, gali skambinti telefonu 112,
- papasakoti apie įvykį tėvams, mokytojui arba kitam suaugusiam žmogui.

Galima kreiptis pagalbos

Jei kontrolierius mano,
kad vaikas nėra saugus,
skambina specialistams,
kurie padeda vaikams.

Telefono numeris 0 800 10 800

Skambutis yra nemokamas.

Jei kontrolierius mano,
kad vaikui gresia pavojus,
skambina Skubiosios pagalbos
tarnyboms numeriu 112.

Kontrolierius dirba pagal įstatymus.

Įstatymai yra dokumentai.

Juose yra parašytos taisyklės,
kaip reikia elgtis.

Taip pat parašyta, kaip elgtis negalima.
Taisyklės galioja visiems žmonėms.

Toliau išvardinti įstatymai,
pagal kuriuos dirba kontrolieriai.

Lietuvos Respublikos vaiko teisių
apsaugos pagrindų įstatymas.

Apsaugos pagrindai tai svarbiausi dalykai,
kurie apsaugo vaiką.

Lietuvos Respublikos **administracinių** **nusižengimų kodeksas.**

Administraciniai nusižengimai

tai netinkamas elgesys.

Pavyzdžiui, netinkamas elgesys
yra šiukšlinimas.

Kodeksas yra taisyklių knyga,
kurioje parašyta, kaip negalima elgtis.
Kodekse taip pat parašyta,
kokios bausmės skiriamos
už netinkamą elgesį.

Lietuvos Respublikos transporto
lengvatų įstatymas.

Šiame įstatyme parašyta,
Kokie žmonės turi nuolaidą bilietams.

Keleivių ir **bagazo**
vežimo taisyklės.

Bagžas tai daiktai,
kuriuos žmogus vežasi su savimi.

Tekstą lengvai suprantama kalba parengė Rita Kasparavičiūtė

Tekstą redagavo Laura Mikelevičiūtė

Tekstą vertino: Lina Naujokaitė, Lina Raugalaitė, Renata Raugalaitė
ir Indrė Jurgėlėnaitė

Teksto vertinimą koordinavo Eglė Paulauskienė

Tekste naudota vizualinė medžiaga:

- <https://unsplash.com/>
- <https://www.freepik.com/>
- <https://migracija.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/asmens-dokumentai-1/asmens-tapatybes-korteles/asmens-tapatybes-korteles-2021-m/>
- Naudojami vaizdai sugeneruoti naudojant ChatGPT įrankį.

Tekstas parengtas įgyvendinant projektą „Perėjimas nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų Sostinės, Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione“ (Nr. 07-018-P-0001). Projektą bendrai finansuoja Europos Sąjunga.

Projekto vykdytojas – Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.